

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІСся»»**

Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання

КОМУНІКАТИВНІ ПРОЦЕСИ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Освітньої програми:

Початкова освіта

Галузі знань:

01 Освіта / Педагогіка

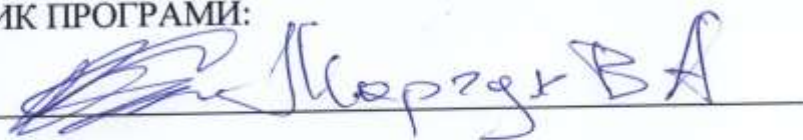
Спеціальності:

013 Початкова освіта

БЕРЕЗНЕ – 2025

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Викладач

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол №6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

(підпис)

Олександр ІВАЩУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Комунікативний процес – це континуум, де відбувається безперервна взаємодія учасників комунікації. Процес комунікації в свою чергу ділиться на великі фрагменти, що об'єднують єдиною задачею, місцем і часом – комунікативні події (лекція, екзамен, семінар, консультації тощо), події діляться на комунікативні акти (інтеракції або комунікативні єдності парних актів – питання – відповідь, прохання – реакція або позафразові єдності, не діалогічні). В комунікативних актах задіяні учасники комунікації – комуніканти (відправник і одержувач), що народжують або інтерпретують повідомлення.

1. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Комунікативні процеси у педагогічній діяльності» є складовою циклу професійної підготовки фахових молодших бакалаврів. Програма вивчення навчальної дисципліни «Комунікативні процеси у педагогічній діяльності», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів спеціальності 013 Початкова освіта.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – навчання реалізації комунікативних технологій у процесі реалізації дидактичних проєктів, взаємодії та співпраці в професійному середовищі.

Завдання навчальної дисципліни:

- здійснення саморегуляції емоційного стану перед уроком та під час його проведення;
- встановлення контакту з учнями в ході реалізації дидактичних проєктів;
- використання невербальних та вербальних засобів спілкування під час реалізації дидактичних проєктів;
- реалізація активного слухання;
- проведення самоаналізу комунікативної діяльності та її корекції;
- вибір і використання стилів спілкування та стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях;
- формування розуміння закономірностей поведінки людей у конфліктних ситуаціях;
- розуміння та виявлення причин виникнення конфліктів;
- набуття практичних навичок для вирішення конфліктів;
- здійснення самопізнання та організація роботи над собою.

Предмет вивчення навчальної дисципліни є : педагогічно адаптована система понять про закономірності та механізми комунікативних процесів у навчанні, психіки людини, пізнання та спілкування особистості, принципи моделювання діяльності особистості у сучасному суспільстві.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Здатність до застосування системи психолого- педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК 3. Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

СК 6. Здатність визначати мету та завдання освітнього процесу, коригувати його шляхом зіставлення проміжних результатів із запланованими.

СК 9. Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

СК 11. Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- місце комунікативного компоненту в структурі педагогічної діяльності;
- зміст комунікативної функції інженера-педагога;
- визначення та характеристики понять «комунікація» і «спілкування»;
- роль спілкування в процесі розвитку людини і його життєдіяльності, роль і значення педагогічного спілкування в навчально-виховному процесі;
- визначення поняття педагогічного спілкування, його специфіку, характеристики його функцій і структурних елементів, характеристики етапів педагогічного спілкування і завдання, які вирішуються на кожному з них;
- визначення стилю педагогічного спілкування, характеристики стилів педагогічного спілкування;

- роль невербальних і вербальних засобів в управлінні педагогічним спілкуванням,
- класифікацію невербальних засобів спілкування, їх характеристики та вимоги, що висуваються до їх використання в ході реалізації дидактичних проектів;
- характеристику слухання як активного процесу, його етапи та прийоми слухання, які використовуються на кожному з його етапів під час педагогічного спілкування;
- визначення поняття конфлікту і стадій його протікання;
- визначення поняття педагогічного конфлікту, його специфічні особливості і можливі причини виникнення, визначення і характеристику ділових і особистих педагогічних конфліктів;
- визначення поняття «стратегія взаємодії», характеристику стратегій взаємодії і можливості їх використання.

Вміти:

- визначати рівень сформованості власних комунікативних умінь і якостей, значущих для спілкування, власних особливостей спілкування та розробляти програму саморозвитку комунікативних здібностей, визначати шляхи і способи саморозвитку якостей, значущих для спілкування, подолання утруднень, що виникають в ситуаціях спілкування;
- проводити діагностику рівня власної емоційної стабільності, обирати і застосовувати методи самоуправління емоційним станом перед публічним виступом (перед проведенням вами уроку), під час спілкування (в ході проведення уроку) і після виступу (після проведення уроку);
- розробляти програму психологічного настроювання на виконання педагогічної розповіді в аудиторії;
- обирати і застосовувати стилі (моделі, позиції) педагогічного спілкування в різних педагогічних ситуаціях;
- встановлювати міжособистісний контакт з учнями, психологічно налаштовувати учнів на роботу, створювати ситуації діалогу і переходу до подальшої пізнавальної діяльності;
- обирати і застосовувати вербальні і невербальні засоби в ході педагогічного спілкування;
- здійснювати самоаналіз комунікативної діяльності, визначати корективи, які слід внести у власну майбутню комунікативну діяльність;
- вирішувати конфліктні ситуації, що виникають в ході педагогічного спілкування, застосовуючи різні стратегії взаємодії залежно від умов, що склалися.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
навчальних досягнень здобувачів освіти з дисципліни
«Комунікативні процеси у педагогічній діяльності»

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами діагностики (оцінювання та демонстрування результатів навчання) є: регулярна перевірка завдань, виконаних як на заняттях, так і позааудиторний час, тематичне тестування, контрольна робота, диференційований залік.

6. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 013 Початкова освіта Освітня програма: Початкова освіта Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 1
		Лекційні – 30
		Практичні - 30
		Самостійна робота – 30
		Вид контролю: диференційований залік

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА I. МОВА І МОВЛЕННЯ. Питання культури мови в Україні. Головні завдання культури мови. Причини недостатнього рівня культури мовлення. Шляхи піднесення рівня культури мовлення. Розробка алгоритму формування комунікативної компетентності, зважаючи на індивідуальні особливості, переконання і досвід педагогічного спілкування. Спільність і відмінність понять „мова” і „мовлення”. Основні різновиди мовлення. Писемне мовлення і його особливості. Усне мовлення і його особливості. Способи комунікативного впливу викладача на студентів. Проблема педагогічної комунікації в сучасних наукових розвідках.

ТЕМА II. ЯКОСТІ МОВЛЕННЯ. Комунікативні якості мовлення. Багатство мовлення. Критерії оцінки багатства мовлення. Доречність мовлення. Умови досягнення доречності мовлення. Подолання бар'єрів спілкування. Небезпека

штампів у педагогічній взаємодії. Поняття стилю та жанру української літературної мови. Види стилів мовлення та їх особливості.

ТЕМА III. ТЕХНІКИ ТА МЕТОДИ МОВЛЕННЯ. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. Складові частини техніки мовлення. Дихання. Значення правильного дихання для читця, мовця. Голос. Значення голосу для читця, мовця. Дикція. Значення дикції для читця, мовця. Роль дискусії у педагогічній комунікації. Правила ведення дискусії. Місце і значення засобів логіко-емоційної виразності читання й мовлення в основі культури мовлення та для професійної підготовки вчителя. Основні положення засобів логіко-емоційної виразності читання й мовлення. Паузи, їх роль і значення. Різновиди, тривалість і позначення пауз на письмі. Основні методи маніпулювання у взаємовідносинах. Різновиди маніпулятивної активності студентів та викладачів.

ТЕМА IV. ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ. Публічні виступи, їх жанри. Зміст і форма публічного виступу. Підготовка до виступу. Умови успішного виступу. Мистецтво спілкування: культура говоріння та культура слухання. Характеристика професійного мовлення з погляду реалізації його комунікативних якостей. Особливості читання та розповідання оповідань. Особливості читання та розповідання казок. Особливості читання та розповідання віршів.

ТЕМА V. ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ. Сутність психолого-педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Сутність моральних відносин педагога у професійній діяльності. Особливості педагогічної взаємодії. Підготувати вправи для тренування невербального самовираження педагога. Варіанти псевдодоброти у психолого-педагогічному спілкуванні. Етапи в процесу організації ефективного педагогічного спілкування. Правила ефективного психолого-педагогічного спілкування. Професійна культура спілкування і кар'єрне зростання педагога.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання; словесні та наочні – під час лекційних занять та консультацій, практичні – під час практичних та самостійних робіт. Зокрема, застосовуються інтерактивні методи подання навчального матеріалу: створення проблемних ситуацій; робота у великих і малих групах (умовно «фахових»); рольові вправи, наближені до виробничих ситуацій; виконання евристичних вправ; метод «моделювання ситуації (переважно виробничої)» тощо. Застосовуються комп'ютерні, інтернет-технології та спонукання здобувачів освіти до їх використання, що оптимізує, інтенсифікує освітній процес, адже є не тільки джерелом навчальної текстової та відеоінформації, а й дає можливість конструювання, відтворення певних виробничих ситуацій, у яких реалізуються здобуті теоретичні знання, набуті практичні навички за фахом.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 284 с.
2. Бабич Н. Культура фахового мовлення: навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2014. 496 с.
3. Буяльський Б. А., Оверчук А. В. Як ми спілкуємося: Мовленнєвий етикет українського народу. Вінниця : Велес, 2001. 96 с.
4. Вартик О. П., Леонтьєва О. О. Виразне читання : Навчально-методичні рекомендації. Тирасполь, 2015. 128 с.
5. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 536 с.
6. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення: навч. посібник. Харків : «ОВС», 2002. 144 с.
7. Жайворонок В. В. Українська мова в професійній діяльності: Навч. посібник. Київ : Вища школа, 2006. 431 с.
8. Жаркова Р. Є. Методичні рекомендації з курсу «Культура мовлення та виразне читання» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Львів, 2017. 99 с.
9. Зубков М. Норми й культура української мови фахової спрямованості. Київ : Арій, 2018. 608 с.
10. Зубков М. Норми та культура української мови за оновленим прописом. Ділове мовлення. Київ : Арій, 2019. 608 с.
11. Кавера Н. В. Практикум з риторики. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 174 с.
12. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: Навч. посібн. Київ : Ліра, 2007. 240 с.
13. Коваленко С. М. Сучасна риторика. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 184 с.
14. Левчук І., Матящук Л. Основи культури мовлення: особливості, поради, роздуми: навч. довід. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 164 с.
15. Лісовський П. М. Суспільна риторика. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 244 с.
16. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. Київ, 2007. 360 с.
17. Микитюк О. Р. Культура мовлення: особливості, завдання, цікавинки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 236 с.
18. Микитюк О. Р. Сучасна українська мова : самобутність, система, норма : навч. посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 440 с.
19. Мороз-Рекотова Л. В. Культура мовлення та виразне читання. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 222 с.
20. Олійник Г. А. Виразне читання /Основи теорії. Тернопіль : Навчальна книга – «Богдан», 2001. 224 с.
21. Олійник О., Шинкарук В. Культура мовлення. Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 296 с.

22. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення. Навчальний посібник. Харків, 2018. 228 с.
23. Пентелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 224 с.
24. Пентелюк М. І. Культура мови і стилістика. Ч. 1. Харків : Основа, 2018. 127 с.
25. Пентелюк М. І. Культура мови і стилістика. Ч. 2. Харків : Основа, 2018. 92 с.
26. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки [текст] : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2018. 316 с.
27. Пінчук Ю. В. Риторика, культура та техніка мовлення корекційного педагога. Київ : КНТ, 2015. 160 с.
28. Плотницька І. М., Левченко О. П., Кудрявцева З. Ф. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. Київ : НАДУ, 2011. 128 с.
29. Погиба Л. Г., Голіченко Л. М. Культура української мови та практична стилістика: [збірник вправ]. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 202 с.
30. Пономарів О. Д. Культура слова. Мовностилістичні поради: навч. посіб. Київ : Либідь, 2008. 239 с.
31. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного. Київ : Либідь, 2017. 360 с.
32. Пуцова В. І., Скрипник М. І. Культура мовлення педагога : практикум з розвитку україномовної компетентності педагогічних працівників у післядипломній освіті : навч.-метод. посіб. Київ : Дорадо-Друк, 2010. 180 с.
33. Савченко Л. Г. Розмовляй українською правильно. Харків : Фоліо, 2016. 191 с.
34. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ, 2012. 216 с.
35. Семеног О. М., Рудь О. М. Культура фахової мови : навч. посіб. Суми : РВВ СОШПО, 2014. 260 с.
36. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : Навчальний посібник. Київ : Цент навчальної літератури, 2004. 216 с.
37. Сиротич Наталія. Культура мовлення потребує оновлення. Львів : Свічадо, 2019. 48 с.
38. Стахів М. О. Український комунікативний етикет : навч.-метод. Посібник. Київ : Знання, 2008. 245 с.
39. Струганець Л. В. Культура мови: від теорії до практики. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. 216 с.
40. Риторика : підручник / Зоряна Куньч, Галина Городиловська, Ірина Шмілик. Львів: Виданвництво Львівської політехніки, 2018. 496 с.
41. Риторичний практикум: навчальний посібник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, Я. Б. Турчин, О. Г. Литвин, Л. В. Харчук, Н. І. Голубінка, Т. Я. Конівіцька, І. Б. Ментинська. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 212 с.